

Startdocument en aanzet voor Positieve gezondheid in Vught

Doel van dit startdocument is om als gemeenteraad in te stemmen met:

1. Het gedachtengoed van Positieve Gezondheid te omarmen als een van de grondslagen voor het gemeentelijk beleid. Op basis van dit gedachtengoed de bestaande programma's met publiek belang samen te brengen en tot nieuwe geïntegreerde programmering te komen en als rode draad op te nemen door de sociale agenda.

“Positieve gezondheid is het belangrijke vermogen om te komen tot ontwikkeling van onze fysieke, sociale en mentale capaciteiten (Walburg 2015). Dit leidt tot de basis voor geluk en welbevinden, bloei en veerkracht”.

2. Het aanwijzen van een programmamanager positieve gezondheid.

1. Inleiding

Vught is een krachtige gemeente die de komende jaren voor grote uitdagingen staat als het spoor, de N65, luchtkwaliteit en trillingen. Dit lijkt in eerste instantie niets met gezondheid te maken te hebben, maar ze hebben wel degelijk direct invloed op de gezondheid van de Vughtenaren.

We staan voor een aantal toekomstige opgaven; de bovenmatige vergrijzing, de stijging van het aantal chronische ziekten, sociale problemen en de toenemende druk op ons dagelijks leven en de behoefte aan opvoedingsondersteuning. Uit de trendrapportage van RIMV (2018) blijkt dat ongezond gedrag verantwoordelijk is voor bijna 20 procent van de ziektelast hiervan. Een ongezond binnen- en buitenmilieu veroorzaakt 4 procent van de ziektelast, met luchtverontreiniging als de belangrijkste oorzaak. Maar voor een effectieve strategie is een samenhangende aanpak nodig. Zoals door de WRR is geadviseerd in zijn policy brief 'Van verschil naar potentieel' van 27 augustus. Om resultaten te bereiken bij mensen met een gezondheidsachterstand is tevens actie nodig op de achterliggende problematiek, zoals armoede en werkgelegenheid. Ook de fysieke leefomgeving is belangrijk voor een integrale aanpak.

2. Waarom dit voorstel

De participatie samenleving en de verschuiving van (zorg)taken van het rijk naar de gemeente maakt dat er meer behoefte is aan een laagdrempelige integrale aanpak om er voor te zorgen dat iedereen naar eigen kunnen mee kan (blijven) doen. De toegenomen (financiële) problemen in de jeugdzorg en categorale oplossingen (bijvoorbeeld armoede-coördinator) maken dat we op een nieuwe wijze naar gezondheid moeten gaan kijken. Positieve gezondheid biedt hiertoe grote kansen.

Het gaat hierbij om het besef dat gezondheid alles te maken heeft met opleiding, inkomen, omgeving, kennis, vaardigheden en leefstijl. Positieve gezondheid stelt daadwerkelijk de mens boven de ziekte en gaat uit van wat wel kan i.p.v. wat niet kan. Gezondheid is hiermee niet langer het

domein van de zorgprofessionals maar van ons allemaal. Het gaat immers om het vermogen (veerkracht) om te kunnen gaan met veranderende omstandigheden in het dagelijks leven.

Politici, beslissers en beleidmakers krijgen met Positieve Gezondheid veel waardevols in handen. Met het nieuwe concept kunnen zij op een meer betekenisvolle manier richting geven aan het beleid en de inrichting van zorg. Het zal ze beter lukken om het aanbod in zorg en welzijn te laten aansluiten bij de vraag van mensen in hun gemeente, provincie, wijk of buurt.

3. Maatschappelijke context

De overheid vraagt steeds meer van het individu. De steeds verdergaande individualisering, oprukkende social media, toenemende eenzaamheid, armoede, stress en psychische problemen geven aan dat we naar nieuwe manieren moeten kijken om hiermee om te gaan.

Er is veel aan de hand;

- Een deel van de ouderen bevindt zich door een opeenstapeling van chronische aandoeningen en andere medische en sociale problemen in een kwetsbare situatie. Deze groep wordt groter in de toekomst.
- Mensen met een lagere sociaal-economische status hebben vaker een ongezonde leefstijl. Ook hebben zij vaker te maken met sociale problemen, die stress met zich meebrengen. De toename van de druk op ons dagelijks leven is een van de belangrijkste ontwikkelingen.
- Jongeren en jongvolwassenen ervaren steeds meer prestatiedruk, vaak gevolgd door ernstige en complexe klachten en psychische problemen.

Het RIVM concludeert ook dat “complexe opgaven vragen om integrale aanpak, met inzet van veel verschillende partijen”. Dit sluit ook goed aan bij het gedachtengoed van positieve gezondheid.

4. Positieve gezondheid

De oude definitie van gezondheid stamt uit 1948 (WHO) waarbij gezondheid niet meer is dan de afwezigheid van ziekte. Maar gezondheid behelst veel meer. In 2012 ontwikkelde Machteld Huber het eerste concept van positieve gezondheid: “het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren.” Deze opvatting gaat uit van wat mensen **wel** kunnen, het potentieel en de talenten van mensen. Aan dit concept heeft Jan Walburg in 2015 de levensloopaanpak toegevoegd waarbij de aanpak gericht is op de behoefte van mensen in hun eigen levensfase. (Bijlage I)

Positieve gezondheid kan een belangrijke pijler voor de Vughtse samenleving worden. Zelfredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid en veerkracht staan hierbij voorop. Inwoners die daar een steuntje in de rug bij nodig hebben worden hierbij geholpen. Wij vertrouwen hiermee op de eigen kracht, het potentieel van mensen. Het concept van positieve gezondheid vormt een uitstekende basis om de huidige uitdagingen van toenemende zorgvraag, hulpafhankelijkheid van mensen en toenemende kosten aan te pakken. Het sluit aan bij de veranderende samenleving en behoeftes van mensen. Positieve gezondheid kenmerkt zich door:

1. Holistisch mensbeeld, andere definitie van ziekte en invulling van gezondheid.
2. Meer richten op veerkracht en vermogen tot zelfregie van de patiënt.
3. Het voeren van het andere gesprek door de professional, patiënt wordt meer gehoord.
4. Veranderde rol hulpverlener; meer coachen en ondersteunen.

5. Domein overstijgend werken, elkaar versterken, uitwisselen van informatie. Multidisciplinaire aanpak, doorbreken van silo's.
6. Behoefte aan co-creatie en integratie met ketenpartners.

De basis van positieve gezondheid bestaat uit 6 dimensies; lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, spirituele dimensie, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijk participeren en maatschappelijke betrokkenheid. Zie bijlage I

Al deze aspecten zijn niet alleen van belang voor het individu en voor zijn of haar eigen netwerk, maar ook voor de grotere netwerken als onderwijs, zorg, verzekeraars en bedrijven. Deze komen gedurende de gehele levensloop van mensen aan de orde. Positieve Gezondheid slaat een brug tussen zorg en welzijn. Daardoor zullen oplossingen niet langer als vanzelfsprekend en uitsluitend in het medische circuit worden gezocht. En weten uiteenlopende zorgorganisaties en maatschappelijke instellingen elkaar beter te vinden rond hetzelfde doel: meer mogelijkheden waarmee mensen een veerkrachtig en betekenisvol leven kunnen leiden.

5. Vught

De grootste gemeentelijke ambities in het bestuursakkoord (kort samengevat) zijn de spoorverdieping, de aanpassing van de N65, woningbouw en het gezond houden van de gemeentelijke financiën. Belangrijke zaken maar met dit voorstel vragen we meer prioriteit voor geluk en welbevinden van Vughtenaren vanuit het sociaal perspectief. Een ambitie die het Vughtse gemeentebestuur nog niet geformuleerd heeft en ook niet *alleen* kan waarmaken. Dit is een ambitie die gedeeld moet worden door vele partijen als welzijn, GGD, scholen, bedrijven, huisartsen en natuurlijk door de inwoners zelf.

De transitie van het sociaal domein is zo goed als afgerond en nu staat de transformatie hiervan als uitdaging op de agenda. Het integraal doorvoeren van het gedachtengoed van positieve gezondheid sluit hier perfect op aan want het vraagt om bovensectorale samenwerking, gelijke doelstellingen en nieuwe programmering. Het gaat om het geven van ruimte aan professionals, het gaat om community-vorming en een aanpak op basis van behoeften van de doelgroepen. Het vraagt om actieplannen en uitvoeringskracht breder dan de hulpvraag. Het vraagt om politieke durf en discipline om in het beleid maar vooral in de uitvoering van het beleid aandacht te hebben voor positieve gezondheid en in te zetten voor alle doelgroepen.

Ook het RIVM stelt dat de grote opgaven waar we voor staan het best aangepakt kunnen worden met een integrale en persoonsgerichte aanpak. De directeur van de GGD hart voor Brabant hield een pleidooi om mensen te stimuleren gezonde (re) keuze te maken zodat het maximale uit het leven kunnen halen en benadrukt dat dit alleen kan als er bereidheid is tot integrale samenwerking. Dit vraagt inzet van veel verschillende partijen: van beleidsmakers, zorg- en volksgezondheidsprofessionals, onderzoekers, burgers én van maatschappelijke stakeholders zoals

scholen, GGD, ABZ, de bibliotheek en Woonwijze, maar zeker ook het bedrijfsleven en het MKB. Integraal beleid vraagt om lokaal initiatief en boven-sectorale samenwerking. Wegwijs+ is hier al een uitstekend voorbeeld en deze werkwijze kan op basis positieve gezondheid lokaal breed ingezet worden met als doel de toestroom naar zorg te verminderen. Hier gaat het al oude devies op: voorkomen is beter dan genezen want onze gezondheid is een groot goed.

De huidige aanpak van het gezondheidsbeleid in Vught is goed maar het huidige systeem is niet in voldoende afgestemd om de knelpunten van de veranderende samenleving aan te kunnen. Goede Vughtse initiatieven zoals combinatiefunctionarissen, armoede coördinator, wijk GGD'er zijn categorale oplossingen voor vraagstukken. Door een beleidslijn positieve gezondheid te formuleren en implementeren kan de impact van deze initiatieven effectiever en groter worden.

Actieprogramma Kansrijke Start van het ministerie van Welzijn en Sport (2018) biedt tevens een haast natuurlijke start van een brede programmering op basis van positieve gezondheid voor jonge ouders. Zo zijn ook er vele aanknopingspunten te vinden in de ingezette Vughtse beleidskoers die aansluiten bij het gedachtengoed van positieve gezondheid.

Dat er een wel noodzaak is om anders met gezondheid om te gaan blijkt uit bijgaande gegevens (bron: Brabantscan GGD Hart voor Brabant). Zie bijlage II

6. Kantekeningen

- Bovensectoraal samenwerken complex en kost tijd en vraagt om visie. De inmiddels opgebouwde kennis en ervaring mbt integraal samenwerking van Wegwijs+ is hierbij zeker een pre
- Zorgverzekeraars focussen vooral op ziekte en veel minder in gezondheid.
- Er ontbreekt een publiek informatienetwerk.
- De kost gaat voor de baat uit.
- Over de kosteneffectiviteit van preventie is nog niet veel bekend.

7. Financiën

Nieuwe samenwerkingen kosten in de eerste instantie inzet en capaciteit maar leveren uiteindelijk synergievoordelen op voor deelnemende partners. Bij het in gebruik nemen van bijvoorbeeld welzijn op recept is de opbrengst snel berekend aan de hand van de verminderende zorgvraag.

Bij het juiste actieplan zijn financiële middelen aan te vragen bij zorgverzekeraars en/of instanties als ZonMw. ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie binnen de gehele kennisketen met als doel de zorg en gezondheid te verbeteren. Met allerlei subsidieprogramma's stimuleren en financieren zij ontwikkeling en praktische toepassing op het gebied van preventie, zorg en gezondheid.

Het aanwijzen van een programmamanager positieve gezondheid, als regiehouder is een voorwaarde voor succes. In bijlage III zijn enkele voorbeelden opgenomen van de introductie van positieve gezondheid in andere gemeenten.

Bijlagen:

Bijlage I	De methode ; het Spinnenweb
Bijlage II	Vughtse gezondheidscijfers
Bijlage III	Voorbeelden

Verantwoording en meer informatie

www.ZonMw.nl

<http://www.allesisgezondheid.nl/content/positieve-gezondheid>

<https://mijnpositievegezondheid.nl/>

<https://iph.nl/positieve-gezondheid/>

www.ggdhvb.nl

Positieve gezondheid. Naar een bloeiende samenleving / Jan Auke Walburg, 2015

RIVM Volksgezondheid toekomstverkenning; een gezond perspectief, 2018

Kamerbrief Aanbieding Nationaal Preventie akkoord d.d. 23 november 2018.

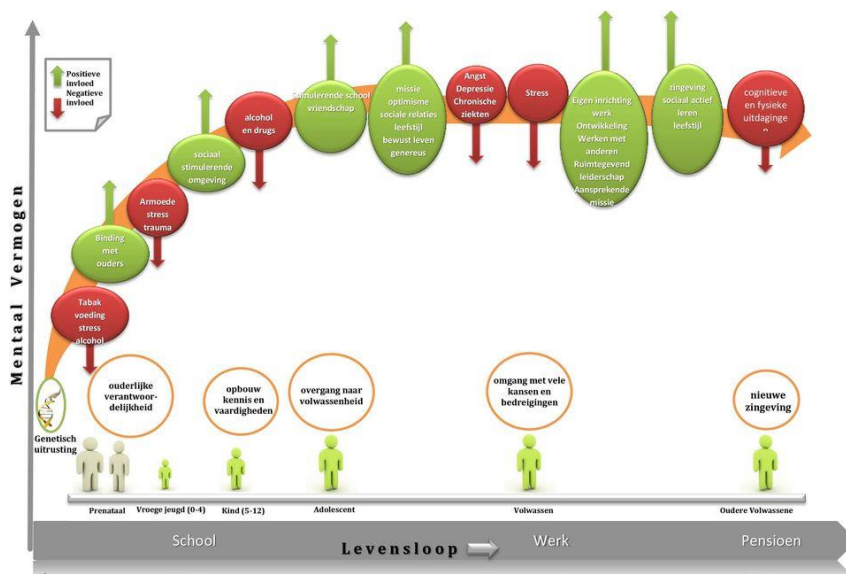
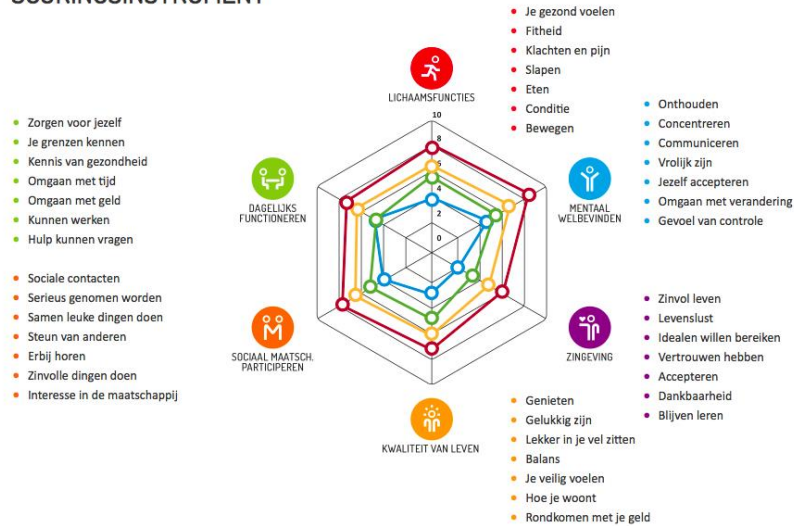
Met dank aan de GGD hart voor Brabant voor een excellente informatievoorziening.

Bijlage I De methode, het Spinnenweb

Positieve gezondheid werkt met behulp van een Spinnenweb dat mensen kunnen invullen om in kaart te brengen hoe zij zelf hun gezondheid ervaren. Bijvoorbeeld ten aanzien van tevredenheid, geluk, eenzaamheid, lukt het om in het dagelijks leven dingen te doen als financiën, huishouden ect. Hulpverlener/ begeleiders/ coaches kunnen aan de hand van de uitkomsten gesprekken voeren met de mensen wat voor hen belangrijk is en wat zijn graag veranderd zouden willen zien. Daarna wordt samen bekeken wie of wat in de omgeving kan helpen om de situatie te verbeteren. De verschillende mogelijkheden maken de professionals / begeleiders / coaches zichtbaar en vindbaar.

Onderstaande illustratie geeft inzicht in het spinnenweb en de gekoppelde levensdomeinen.

SCORINGSINSTRUMENT

Bijlage II Vughtse gezondheidscijfers

De cijfers per doelgroep geven de belangrijkste onderzoeksresultaten weer in relatie met het gedachtengoed van positieve gezondheid. Deze selectie is gemaakt in relatie met 6 dimensies in het spinnenweb en is een keuze uit de talrijke gegevens die de Brabantscan biedt.

Vught in 2017	
Aantal inwoners	26.183
Aantal huishoudens	11.144
Aantal kinderen tot 18 jaar	5.788
Aantal 65+	5.235
Gemiddeld gezin grootte	2,35
Schatting aantal laaggeletterden	11-13%
Huishoudens dat gebruik maakt van voorzieningen	14%
Ouders die stress ervaren bij opvoeding	34%
Gezinnen die moeite hebben met maandelijks rondkomen	6%
Ouders die niet op de hoogte zijn van subsidiemogelijkheden	21%
Meest voorkomende problemen van bij kinderen van 0 – 11 jaar	
Zindelijkheid, slapen, eten, leren en motoriek	Nb
Kinderen met chronische aandoening	28%
Huisartsbezoek per 3 maanden	25%
Ondergewicht is een groter problemen dan obesitas	Nb
Kinderen met nare ervaring op internet	8%
Te lang en teveel achter een computerscherm	14%
Lid van een club	84%
Jongeren tussen 12 en 18 jaar	
Problemen die het dagelijks leven belemmeren	24%
Jongeren onder medische behandeling	28%
Zorgen om de eigen gezondheid	23%
Overgewicht	16%
Jongeren die risico lopen over verslaving aan social media	17%
Alcoholgebruik	42%
Binge drinken (5 glazen of meer binnen 2 uur)	29%
Roken/wiet gebruik	2%/5%
Lid van een club	33%
Volwassenen 19-65 jaar	
Ervaart stress veel stress in het dagelijks leven	19%
Heeft kennis van WMO voorzieningen	47%
Gebruik van welzijnsvoorzieningen	32%
Loopt risico op het ontwikkelen van angststoornissen	43%
Overgewicht	36%
Obesitas	12%
Roken	22%
Overmatig alcohol gebruik	7%
65+	
Alleenwonend	38%
Ervaart eenzaamheid	45%
Ervaart psychische klachten	36%
Obesitas	16%
Voldoet niet aan de beweegnorm	31%
Voldoet niet aan de fitnorm	52%
Roken	16%
Overmatig alcoholgebruik	11%

Bijlage III Voorbeelden

Informatie verwerving

Technologische ontwikkelingen gaan zo hard vooruit, er zijn zoveel nieuwe app toepassingen en e-health oplossingen, dat de burger door de bomen het bos niet maar kan zien. Door krachten te bundelen en expertise te delen kan er context en duiding gegeven worden aan de inzet van technologische toepassingen in de zorg.

Opvoedingsondersteuning

Leefstijlfactoren als voeding, bewegen spelen een belangrijke rol van de ontwikkeling van kinderen. De opvoedingsstijl van ouders is ook van belang voor het welbevinden van het kind en de school heeft een belangrijke taak op het gebied van opvoeding. Samen met partners op gebied van bewegen, eerste lijn gezondheid, GGD, welzijn en bibliotheek en school komen tot een doorlopende leerlijn voor ouders en kinderen.

Welbevinden

Implementatie van Welzijn op recept. Veel van de klachten bij de huisarts hebben geen fysieke medische oorzaak maar gaan over, eenzaamheid, depressie, onvermogen. IPV door te verwijzen naar een specialist kan een welzijncoach ingeschakeld worden om mensen op weg te helpen met de oplossing van hun problemen.

Workshops

In gezamenlijkheid het opzetten van een reeks van workshop voor specifieke doelgroepen met verschillende experts bijvoorbeeld op gebied van Veiligheid in en om het huis. Wat kan “the internet of things” voor mij doen om meer regie en minder afhankelijk te worden. Goed slapen, positief denken, balans in energie, gezonde voeding, leuk en goedkoop

Diacorners

In samenwerking met diabetesvereniging, eerste lijn gezondheidszorg, diëtisten, het opzetten van een reeks bijeenkomsten voor diabetici type 2 om het met elkaar te aan te gaan over gevolgen van de chronische ziekte in het dagelijks leven. Hierbij kunnen vragen gesteld worden aan lokale professionals zonder dat dit een medisch consult betreft.

Cursussen voor professionals

Cursusbureau (online en offline) opzetten voor professionals over positieve gezondheid en wat dit kan betekenen in hun beroepspraktijk.

Community's

Bouwen van duurzame community's van doelgroepen (in wijken) en binnen deze groepen werken op basis van behoefte (co creatie) informatie delen en kennis uitwisselen over thema's relevant in het dagelijks leven; Ouder en kind / senioren / anderstaligen / jongeren / zzp-ers.

Netwerk Positieve gezondheid Noordelijke Maasvallei. www.netwerkpositievegezondheid.nl) en de inspiratiesessie van Limburg positief gezond www.limburgpositiefgezond.nl

